

100 ÅR

1912 - 2012

SAKSBEHANDLER
Linda Veiby, Lars Erik Eibak Bru

INNVALGSTELEFON

TELEFAKS
+47 22 94 04 04
postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
06/03547-8

DERES REF.

DERES DATO

ARK. B - Bygninger

31 (Oppegård) Oppegård - Ak

VÅR DATO
16.08.2012

Oslo kommune - Eiendoms- og byfornyelsesetaten
Postboks 2094 Grünerløkka
0505 OSLO

COPY
EKSPEDERT
SG

Ingierstrand bad - Ingierstrandveien 30, gnr/bnr 32/28 i Oppegård kommune - Vedtak om fredning etter kulturminneloven § 15

Vi viser til tidligere utsendte fredningsforslag om Ingierstrand bad, Ingierstrandveien 30, del av gnr. 32, bnr. 28 i Oppegård kommune, datert 20.06.2006. Fredningsforslaget har vært på høring hos berørte parter og instanser. På bakgrunn av fredningsprosessen, fatter Riksantikvaren følgende

VEDTAK:

Med hjemmel i lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) § 15 jf. § 22, fredes Ingierstrand bad, Ingierstrandveien 30, del av gnr. 32, bnr. 28, i Oppegård kommune, Akershus fylke.

Fredningen omfatter:

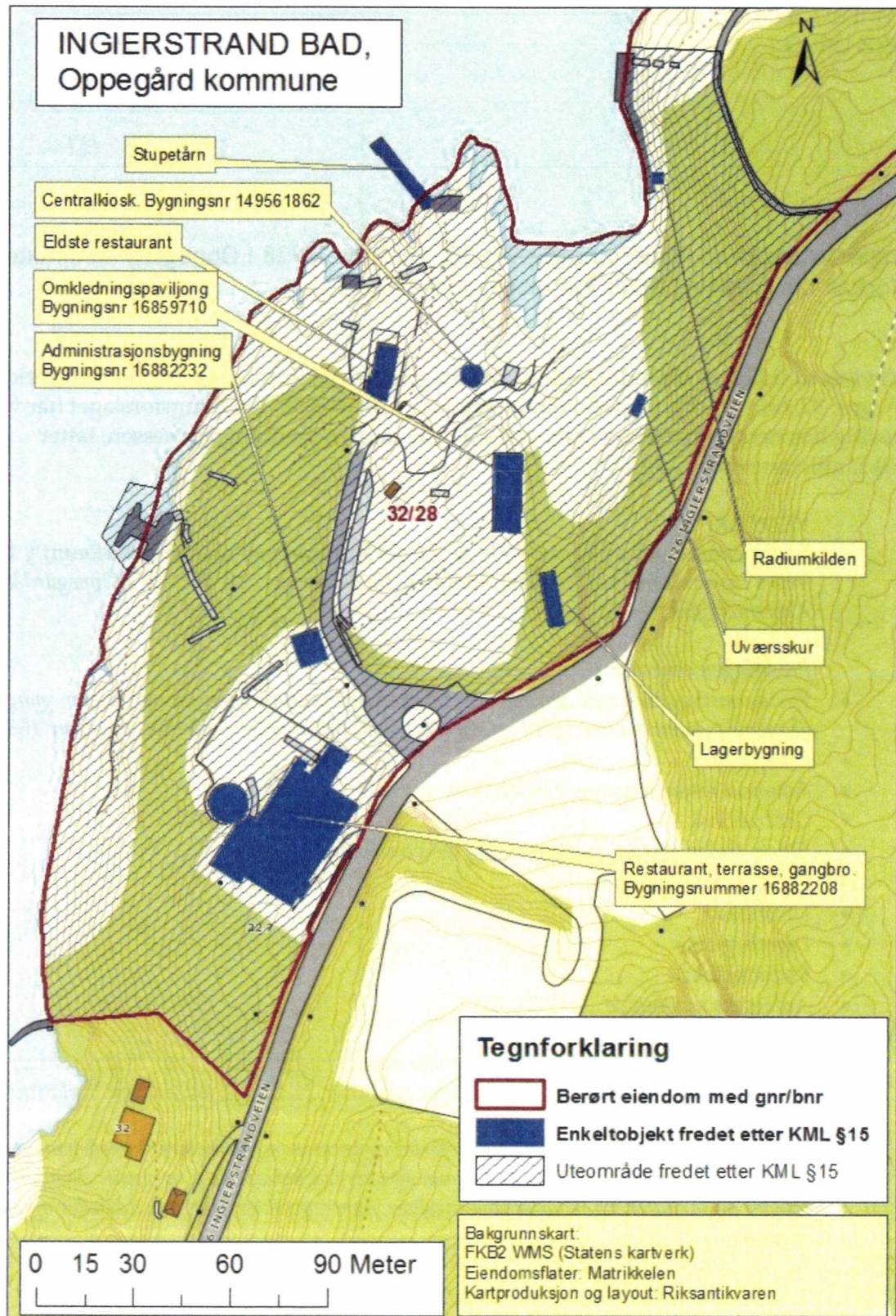
- *Restaurantbygning med terrasser og tilhørende forstøtningsmurer og trapper, gangbro, dansegulv, samt økonomigård og hovedatkomst fra Ingierstrandveien. bygn. nr.16882208*
- *Stupetårn*
- *Administrasjonsbygning / billettbutikk*
- *Centralkiosk*
- *Eldste restaurant / friluftsservering med terrasser og murer*
- *Omkleddningspaviljong*
- *Uværsstur*
- *Lagerbygning*
- *Radiumkilden*
- *Anleggets uteområde*

Fredningen av uteområdet omfatter badestrand, brygger, veier, stier, trapper, broer og andre faste elementer, samt park/grøntområder med trær, busker og annen type beplantning.

Fredningen omfatter bygningenes eksteriør og interiør og inkluderer hovedelementer som planløsning, konstruksjon, materialbruk og overflatebehandling, herunder detaljering i fasader og takflater, og detaljer som vinduer, dører, gerikter, listverk, ildsteder og fast inventar.

Fredningsområdet følger Ingierstrandveien i øst frem til adkomstveien til sjøflyhavna, følger denne og går i 90 graders vinkel ned mot sjøen, rett nord for de gamle fundamentene til rutsjebanen. I syd følger avgrensningen Oslo kommunes eiendomsgrense.

Kartet viser fredete bygninger og fredet uteområde.

Formålet med fredningen

Generelt:

Formålet med fredningen er å sikre at Ingierstrand bad med bygninger og tilhørende uteområde blir bevart som et helhetlig funksjonalistisk badeanlegg fra 1930-tallet. Fredningen skal videre bidra til å formidle de kulturhistoriske, arkitektoniske og friluftsmessige verdiene dette badeanlegget representerer både i norsk og internasjonal sammenheng. Fredningen skal videre sikre virkningen av anlegget slik det oppleves fra Bunnefjorden, fra Ingierstrandveien, samt anleggets innbyrdes sammenheng.

Restauranten og øvrige bygninger:

Formålet med å frede restauranten og øvrige bygninger er å bevare det helhetlige badeanlegget med de bygninger og elementer som opprinnelig var tilknyttet badeanleggets funksjoner. Fredningen av bygningenes eksteriør skal sikre bevaring av bygningenes opprinnelige arkitektoniske uttrykk i hovedstruktur, materialer så vel som detaljering. Fredningen av bygningenes interiør skal sikre opprinnelig hovedstruktur, materialer og overflater. For restaurantbygningen er formålet videre å bevare rominndeling, bygningsdeler, overflater og detaljer i interiøret. Fast inventar skal her bevares som en integrert del av interiøret.

Stupetårnet og Radiumkilden:

Formålet med å frede stupetårnet og Radiumkilden er deres arkitektoniske utforming og deres funksjon som uttrykk for 1930-tallets sunnhetstenkning.

Uteområdet:

Formålet med fredningen er å bevare uteområdet som badeanlegg og landskapspark tilgjengelig for allmennheten. Uteområdet er utformet i nært samspill mellom terreng og bygninger i tråd med 1930-tallets arkitekturidealer. Områdets karakter skal bevares gjennom å opprettholde utformingen av stier, broer, trapper, murer, brygger, fundamenter og andre faste elementer, samt park/grøntområder.

Fredningsbestemmelser

Fredningsbestemmelsene er utformet i samsvar med fredningens formål og gjelder i tillegg til kulturminnelovens bestemmelser om vedtaksfredete kulturminner fra nyere tid.

Restaurantbygningen

1. Det er ikke tillatt å rive, skade eller flytte hele eller deler av restaurantbygningen med terrasser og tilhørende forstøtningsmurer, trapper, gangbro, dansegulv, økonomigård og hovedatkomst fra Ingierstrandveien.
2. Det er ikke tillatt å bygge om/endre restaurantbygningens eksteriør, konstruksjon, interiør og planløsning, eller terrasser med tilhørende forstøtningsmurer, trapper, gangbro, dansegulv, økonomigård og hovedatkomst fra Ingierstrandveien. Tilbygg er heller ikke tillatt.

Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.

3. Det er ikke tillatt å skifte ut bygningselementer eller materialer, forandre overflater eller utføre annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningens eksteriør, interiør eller konstruksjon. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.

4. Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med samme type materialer som bygningen opprinnelig har hatt, eller med tradisjonelle materialer og metoder i tråd med bygningens egenart, og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.

5. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan tillates i særlige tilfelle under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag, og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Øvrige bygninger

1. Det er ikke tillatt å skade, rive eller flytte bygningene eller deler av disse.

2. Det er ikke tillatt å endre bygningenes eksteriør, interiør, planløsning eller konstruksjoner. Tilbygg er heller ikke tillatt. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.

3. Utskifting av bygningselementer, tekniske installasjoner eller materialer, endring av overflater eller annet arbeid ut over vanlig vedlikehold på bygningenes eksteriør, interiør og konstruksjoner er ikke tillatt. Unntatt fra dette er eventuelle tilbakeføringer, jf. punkt 5.

4. Alt vedlikehold og all istandsetting skal skje med samme type materialer som bygningene opprinnelig har hatt, eller med tradisjonelle materialer og metoder i tråd med bygningens egenart, og på en måte som ikke reduserer de arkitektoniske og kulturhistoriske verdiene.

5. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utseende og/eller konstruksjoner kan tillates i særlige tilfelle under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag, og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

Uteområdet

1. Utover ordinær skjøtsel er det ikke tillatt å gjøre endringer i uteområdet med opprinnelige faste elementer/konstruksjoner og park/grøntområder som vil kunne endre anleggets karakter. Det er ikke tillatt å skade eller fjerne opprinnelige faste elementer/konstruksjoner eller trær, busker og annen type beplantning. Når det blir nødvendig å fornye trær, busker eller stauder, skal samme type benyttes og plantes på samme sted. Trær som må felles på grunn av sykdom, skade eller alder, skal erstattes med så store trær som mulig.

2. Innenfor det fredete området må det ikke settes i verk tiltak eller bruksendringer som kan forandre området karakter eller på annen måte motvirke formålet med fredningen. Dette gjelder alle former for bebyggelse og anlegg, samt utvidelse av vei eller parkeringsplass, oppsetting av gjerder, skilt, endring av beplantning eller belegg, planering, utfylling og andre landskapsinngrep.

3. Tilbakeføringer til opprinnelig eller tidligere utforming av området med faste elementer/konstruksjoner og park/grøntområder, kan tillates i særlige tilfeller under forutsetning av at tiltaket kan gjøres på et sikkert, dokumentert grunnlag, og etter dispensasjon fra forvaltningsmyndigheten.

4. Det kan utarbeides en rullerende forvaltningsplan for området. Planen skal godkjennes av kulturminnemyndigheten og skal inneholde retningslinjer for bruk og vedlikehold.

Følger av fredningen

Lovhenvvisning

Når det gjelder behandlingen av fredete anlegg vises det til kulturminneloven §§ 15a, 16, 17 og 18 samt ovennevnte fredningsbestemmelser.

Arbeider som krever tillatelse etter plan- og bygningsloven, må i tillegg forelegges kommunale myndigheter. Det gjøres oppmerksom på at tillatelser etter kulturminneloven må foreligge før arbeider i tråd med plan- og bygningsloven kan settes i verk.

Vedlikehold

Det er eier som har ansvar for det løpende vedlikeholdet av fredete bygninger og anlegg. Det grunnleggende prinsippet for vedlikehold av fredete bygninger er å bevare mest mulig av de opprinnelige eller eldre bygningselementene og detaljer som kledning, vinduer, dører, listverk, gerikter og overflatebehandling. Vedlikehold av fredete bygninger og anlegg skal så langt som mulig skje i samsvar med opprinnelig utførelse, teknikk og materialbruk og for øvrig i samsvar med fredningsbestemmelsene.

For mer informasjon om vedlikehold og forvaltning av fredete bygninger og anlegg, vises det til Riksantikvarens informasjonsblader.

Dispensasjon

Fredningen medfører at det må søkes om tillatelse/dispensasjon til å sette i gang alle typer tiltak som går ut over vanlig vedlikehold, jf. kulturminneloven § 15a. Søknad om tillatelse skal sendes fylkeskommunen, som avgjør om tiltaket kan iverksettes, evt. på visse vilkår. Oppstår det tvil om hva som kan anses som vanlig vedlikehold, skal fylkeskommunen likeledes kontaktes.

Økonomisk tilskudd

Det er anledning til å søke fylkeskommunen om tilskudd til vedlikehold og istandsettingsarbeider av fredete bygninger og anlegg i privat eie.

Dersom det etter kulturminneloven § 15a blir gitt dispensasjon med vilkår som virker fordyrende på arbeidet, skal det gis helt eller delvis vederlag for utgiftsøkningen, jf. § 15a annet ledd.

Fylkeskommunen kan gi opplysninger om frist for innsendelse av og krav til søknad.

Karakteristikk av kulturminnet

Ingierstrand bad var et populært utfluktsmål fra åpningen i 1933 og frem til 2. verdenskrig da okkupasjonsmakten etablerte seg på eiendommen. Etter krigen ble badeanlegget igjen svært populært.

I 1936 kjøpte Oslo kommune Ingierstrand bad med et stort omkringliggende areal for å sikre byens befolkning økt tilgang til sjø og friluftsliv. I sin storhetstid hadde badet over 100.000 betalende besøkende årlig, og kunne tilby publikum sandstrand, svaberg, stupetårn, rutsjebane, friluftsservering, kiosker med salg av iskrem, brus og sjokolade, og en moderne, fasjonabel spise- og danserestaurant. I tillegg kunne man drikke av Radiumkildens "helsebringende vann" eller ta en flytur over anlegget med Widerøes sjøfly.

Anlegget ble tegnet av arkitektene Eyvind Moestue og Ole Lind Schistad, og oppført i to byggetrinn. De første bygningene på Ingierstrand bad ble utført i tre med slake pulttak eller saltak i enkel funksjonalistisk stil. Stupetårnet ble oppført i hvitslemmet armert betong.

Restaurantbygningen fra 1934 har en mer dynamisk form inspirert av den tidlige internasjonale modernismens formuttrykk. Den langstrakte bygningen i hvitslemmet armert betong, med flatt tak og vegger med store glassflater mot sjøsiden, ble anlagt på et høydedrag syd for badeområdet, med god utsikt mot vest og mot fjorden. Alle bygningene på anlegget er kun bygget for sommerbruk. Uteområdet er anlagt som en landskapspark og slutter opp om badeanleggets idé og stedets naturgitte karakter.

I årenes løp har flere av de opprinnelige elementene i badeanlegget blitt borte: Vindeltrappen opp til takterrassen på restaurantbygningen, kjørebreen over Ingierstrandveien, lysarmatur, utsmykningene av flaggstangtoppene, rutsjebanen, de opprinnelige rekkverkene, sviktbrettet og flaggstangen på stupetårnet og bryggene er forsvunnet. Disse elementene er imidlertid godt dokumentert gjennom tegninger og fotografier, hvilket gir mulighet for tilbakeføringer.

Teknisk tilstand

Flere av bygningene i anlegget preges av forfall på grunn av forsømt vedlikehold og hærverk. Stupetårnet er nylig restaurert og restaurantbygningen er under restaurering. For nærmere beskrivelse av kulturminnet, vises det til fredningsforslagets dokumentasjonsvedlegg.

Vurdering av kulturminnet. Begrunnelse for fredningsvedtaket.

Ingierstrand bad er resultatet av 1930-årenes fokus på sunnhet og friluftsliv som kom til uttrykk i den nye, funksjonalistiske arkitekturen. Restaurantbygningen på Ingierstrand bad fikk stor oppmerksomhet da den sto ferdig, ikke bare i Norge men også internasjonalt. Ingierstrand er et helhetlig, funksjonalistisk badeanlegg med meget høy arkitektonisk og kulturhistorisk verdi. Det er videre et kulturminne med høy autentisitet i materialer og utforming. Restaurantbygningen regnes fremdeles blant det ypperste av 1930-tallets arkitektur. Funksjonalismens idégrunnlag ble her materialisert i en arkitektur og ingeniørkunst der åpenhet, lys, luft og rene linjer i form og funksjon smelter sammen til en usedvanlig vakker helhet med god tilpasning til natur og topografi. I restaurantbygningen er store deler av de opprinnelige materialene bevart. Detaljer i interiørene er fortsatt til stede selv om opprinnelige farger og materialer er dekket av nyere malingslag. Det vil derfor være mulig å gjenskape interiørene nært opp til deres opprinnelige utseende.

Stupetårnet manifesterer idéen om at "form follows function". Stupetårnet har en funksjonell og konstruktiv form med skulpturelle kvaliteter. Bortsett fra nyere rekkverk og flaggstang, har stupetårnet fortsatt høy autentisitet i form og materialer.

Friluftserveringen og de øvrige bygningene i anlegget er utført i tre med et nøkternt, funksjonalistisk formspråk. Bygningene inneholder funksjoner som garderober, toaletter, kiosk, uværsskur og lager. Med unntak av friluftserveringen, som har fått nyere tilbygg og terrasse, er bygningene i stor grad autentiske hva gjelder materialer og utvendig utforming. Bygningene har høy kulturhistorisk verdi som del av det helhetlige badeanlegget.

Funksjonalistiske parkanlegg var gjerne preget av naturmark og stedegen vegetasjon. Ingierstrand bades uteområde er fint formet i et vekselspill mellom åpenhet og utsikt, tetthet og ly. Her er bygninger, stier og bed m.v. lagt i tråd med terrengets naturlige kurvasjon.

Arkitektenes tegninger og byggebeskrivelser av Ingierstrand bad er bevart og har stor kildeverdi. Dette materialet setter Ingierstrand bad i en særstilling når det gjelder

dokumentasjon til bruk ved istandsetting og forvaltning, og gir muligheter for tilbakeføring til opprinnelig utførelse og utseende. Arkitektenes tegninger og byggebeskrivelser oppbevares i Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design.

Ingierstrand bad har stor opplevelsesverdi knyttet til bade- og friluftsliv. De omkringliggende områdene er i liten grad berørt av nyere bebyggelse og den estetiske verdien som knytter seg til stedets utforming og sammenhengen mellom naturen, fjorden og anlegget kan fortsatt oppleves.

Utformingen av Ingierstrand bad viser at norske arkitekter tidlig knyttet seg til modernismen som arkitekturretning, og at norske bygninger ikke sto tilbake for sine internasjonale forbilder hverken når det gjaldt kvalitet, teknologi eller dristighet i formgivning. I 1961 ble Ingierstrand bad og restaurant tildelt utmerkelsen Houens fonds diplom for god arkitektur. Diplomet er landets høyeste arkitekturutmærkelse.

Riksantikvarens myndighet

Det følger av kulturminneloven § 15 jf. § 22 at departementet kan frede byggverk og anlegg eller deler av dem av kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi. Myndigheten til å fatte vedtak om fredning er delegert fra Miljøverndepartementet til Riksantikvaren, jf. forskrift av 9. februar 1979 om faglig ansvarsfordeling mv etter kulturminneloven, § 12 nr.1.

Lokalisering og eiendomsforhold. Reguleringsmessig status

Ingierstrand bad ligger på østsiden av Oslofjorden i Oppegård kommune. Eier er Oslo kommune v/ Eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY). Bygninger og friluftsområde forvaltes av Oslo kommune, Friluftsetaten. Området er pr. i dag uregulert. Oslo kommune varslet 20.06.2006 oppstart av reguleringsplanarbeid for Ingierstrand bad med et større område rundt. Det er utarbeidet en konsekvensutredning i forbindelse med reguleringsarbeidet.

Bakgrunn for fredningen

Ingierstrand bad ble foreslått fredet 28.05.1997 i et brev til Riksantikvaren fra Norske Arkitekters Landsforbund, Norske Landskapsarkitekters Forening og Norske interiørarkitekter og møbeldesigneres landsforening. Riksantikvarens svar bekreftet at Ingierstrand bad er i fredningsklasse, og at det ble vurdert sammen med Hvalstrand bad i Asker i forbindelse med prosjektet for bevaring av det 20. århundres arkitektur (Europarådets anbefaling No. R (91) 13). Hvalstrand bad ble fredet i 1994.

Organisasjonen International working party for documentation and conservation of buildings, sites and neighbourhoods of the Modern Movement, DOCOMOMO Norge, fremmet den 16.01.2001 et fredningsforslag for Ingierstrand bad.

I 2003 etablerte Oppegård kommune, Oslo kommune og Akershus fylkeskommune en samarbeidsgruppe for å koordinere arbeidet med å få til en best mulig utvikling og bevaring av Ingierstrand bad og restaurant. Da prosessen startet var fylkeskommunes tanke å frede restauranten og regulere resten av bygningene og uteområdet til bevaring. I løpet av denne prosessen ble kjennskapen til badeanleggets kvaliteter større, og fylkeskommunen ønsket derfor at fredningen skulle gjelde hele badeanlegget. Ved fredning vil det bli en felles og forutsigbar forvaltning av anlegget som helhet.

Oslo kommune v/ Eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY) forbereder salg av restaurantbygningen, eventuelt hele badeanlegget, og utarbeider i den forbindelse en reguleringsplan med konsekvensutredning for Ingierstrand bad med tillegg av et større område mellom Ingierstrandveien og sjøen og frem til grensen mot Oslo kommune. Formålet med reguleringsplanen er å;

- legge rammer for bevaring av kulturmiljøet Ingierstrand bad, inkludert eksisterende bygningsmasse
- sikre allmennheten fri ferdsel i området også i fremtiden
- sikre friluftssinteressene
- legge rammene for utvikling og stedstilpasset næring

Akershus fylkeskommune varslet 20.06.2005 oppstart av fredningssak for hele badeanlegget. Fredningsprosessen har foregått parallelt med Oslo kommunes reguleringsarbeid.

Redegjørelse for saksgang og innkomne bemerkninger

Varsel om oppstart av fredningssak for Ingierstrand bad ble i brev av 20.06.2005 fra Akershus fylkeskommune varslet eier, Oslo kommune v/ Eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY) og Oppegård kommune, i samsvar med kulturminneloven § 22 nr.1. Samtidig ble varselet kunngjort i avisene Østlandets Blad og Aftenposten. Det ble gitt frist til 01.09.2005 for å komme med merknader. Ved fristens utløp var det kommet inn til sammen 4 merknader til fredningsvarselet, fra Svartskog Vel, Follo Museum, DOCOMOMO Norge og Bjørn G. Lunder. I tillegg kom en merknad etter fristen fra Fortidsminneforeningens Oslo og Akershus avdeling.

Svartskog Vel er meget tilfreds med at Ingierstrand bad ønskes fredet. De fremhever den høye arkitektoniske og kulturhistoriske verdien til anlegget og dets betydning som en av de mest populære og viktigste offentlige badeplassene rundt Oslo. Svartskog Vel er bekymret for anleggets forfall og ser frem til fredningsvedtaket, som de håper kan medvirke til at det offentlige ser sitt ansvar for et badeanlegg som har så stor allmennyttig verdi.

Follo Museum mener det er på høy tid at Ingierstrand bad vurderes til fredning på grunn av anleggets opprinnelse, historie, særegenheter og arkitektoniske kvaliteter. Follo Museum finner den foreslåtte fredningen etter kulturminneloven § 15 altfor begrenset fordi de kvalitetene som området inneholder ikke omfattes. Museet påpeker at særegenheter som Radiumkilden, veier og stianlegg er viktige for bruken og forståelsen av helheten, og derfor må inkorporeres i fredningen. Follo Museum er også usikre på hva som kommer til å skje med Sjøflyhavna, som har en interessant historie som ikke kan løsrives fra Ingierstrand bad. Museet anbefaler at området som angis med kraftig strek på fredningsvarselets kart fredes etter kulturminneloven § 19, og at Sjøflyhavna gis en egen vernestatus. Museet oppfordrer videre til at fredningen må sikre at eventuelle nybygg i området verken i stil eller omfang svekker Ingierstrand bads kvaliteter.

DOCOMOMO Norge har mottatt varselet om igangsetting av fredning med glede og entusiasme, og er lettet over at den nødvendige fredningsprosessen nå er igangsatt.

Bjørn G. Lunder fremhever at det er viktig at det som etableres på Ingierstrand bad blir bærekraftig og allmennyttig. Han foreslår at anlegget i fremtiden kan benyttes til senter for pasienter som trenger helseoppfølging etter sykehusbehandling. Et "Ingierstrand Kurbad og

Helsesenter" vil kunne tilby et variert behandlingstilbud fra kostholdsveiledning til fysisk opp trening i omgivelser som stimulerer til friluftsliv og opplevelser.

Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus avdeling støtter forslaget om fredning av Ingierstrand bad og understreker at fredningen må omfatte hele anlegget med alle bygninger og omkringliggende område i henhold til avgrensningen på kartet. Foreningen mener at fredning av hele området vil forenkle den fremtidige forvaltningen av dette arkitektur- og kulturhistorisk viktige området. Videre anbefaler foreningen at fredningen legger premisser for tilbakeføring til mest mulig opprinnelig utførelse, og at formålet med fredningen må være å sikre istandsetting og bevaring av anlegget for ettertiden. Det forutsettes langsiktighet i eierskap og driftsform. Fortidsminneforeningen advarer mot helårsdrift da det etter all sannsynlighet vil medføre krav om etterisolering, vindusutskifting og en ny oppvarmingsløsning, og dermed være i strid med målsettingen om størst mulig grad av opprinnelighet.

Fylkeskommunens vurdering av høringsuttalelsene til fredningsvarselet

De innkomne høringsuttalelsene samsvarer godt med intensjonene i fredningsforslaget. Forslaget fra Bjørn G. Lunder til fremtidig utvikling og bruk av Ingierstrand bad til helsesenter er oversendt til Oslo kommune for vurdering i forbindelse med utarbeidelse av reguleringsplanen. Når det gjelder merknadene til Follo Museum tar fylkeskommunen disse delvis til følge. Radiumkilden legges inn som foreslått fredningsobjekt under kulturminneloven § 15. Det resterende området på Ingierstrand bad vil bli foreslått fredet etter kulturminneloven § 19. Sjøflyhavna inngår ikke i området som omfattes av fredningsforslaget. Sjøflyhavnas reguleringsmessige status vil bli avklart i reguleringsplanen for Ingierstrand.

Høring og offentlig ettersyn

Akershus fylkeskommune kunngjorde fredningsforslaget i Norsk lysingsblad, Østlandets Blad og Aftenposten. Det ble informert om at fredningsforslaget var lagt ut til offentlig ettersyn i Oppegård kommune og Akershus fylkeskommune, jf. kulturminneloven § 22 nr. 2 første ledd. Høringsforslaget lå ute til offentlig ettersyn i tidsrommet 01.07.06 til 01.10.06. Ved fristens utløp var det kommet inn 10 uttalelser. En uttalelse fra Oslo kommune, friluftsetaten kom inn etter fristens utløp. I tillegg har Fylkesutvalget i møte 26.10.06 avgitt uttalelse. Til sammen er 12 høringsuttalelser kommet inn.

ICOMOS Norge viser til en større kartleggingsoppgave av det 20. århundrets arkitektur i Norge som skal rapporteres til ICOMOS internasjonalt. Rapporten tar for seg de 20 viktigste kulturminnene fra denne perioden, herunder Ingierstrand bad.

ICOMOS Norge støtter fredningsforslaget, men påpeker at uteområdet i seg selv er så tett knyttet opp mot bygningene og funksjonen som badeanlegg at det vil være mer korrekt å frede hele anlegget med bygninger og uteområde etter kulturminneloven § 15.

I tillegg til forslaget om å endre hjemmelen for fredning av området fra kulturminneloven § 19 til § 15, foreslår ICOMOS Norge å utvide fredningsområdet med en vernesone som fredes etter kulturminneloven § 19. Dette for at virkningen av anleggets egenart og monumentale karakter i landskapet ikke skal ødelegges eller forringes av konkurrerende nybygg i nærområdet. Videre foreslår ICOMOS Norge at fredningen også omfatter sporene etter norsk luftfartshistorie.

Follo Museum støtter fredningen av Ingierstrand Bad, men beklager at museets innspill til fredningsvarselet om å utvide fredningsområdet mot nord og den gamle sjøflyhavna ikke ble tatt til følge.

AKFO - Akershus Kunstforeningers Fylkesorganisasjon

gir sin tilslutning til fredningsforslaget. Organisasjonen påpeker de kunsthistoriske og arkitektoniske verdiene som badeanlegget representerer, både lokalt, nasjonalt og internasjonalt. For at disse verdiene ikke skal gå tapt ved omregulering og salg av hele eller deler av eiendommen, mener AKFO det er viktig med fredning av både bygninger og arealet rundt. Det påpekes også anleggets betydning for friluftsliv og naturopplevelser.

Fortidsminneforeningen Oslo og Akershus avdeling legger vekt på at alle bygninger og anlegg foreslås fredet etter kulturminneloven § 15 og uteområdene etter kulturminneloven § 19. Foreningen er positiv til at fredningsforslagets bestemmelser åpner for tilbakeføring av bygningenes farger og uttrykk. Videre oppfordres det til en drift av anlegget som i størst mulig grad ivaretar bygningenes opprinnelige planløsning, konstruksjon, materialbruk og overflater.

Europa Nostra Norge støtter fredning av dette karakteristiske og verdifulle uttrykket for funksjonalistisk arkitektur i Norge. Organisasjonen fremhever det visuelle samspillet mellom bygningene og et utvidet naturområde, spesielt fra sjøsiden. Det anbefales at kommunen også legger RPR for Oslofjorden til grunn for forvaltning av strandsonen, og berømmer samtidig Oppgård kommune som en foregangskommune for bruk av RPR for Oslofjorden. Europa Nostra Norge er opptatt av en reell sikring av anlegget. Foruten en økonomisk sikkerhet for oppgaven mener organisasjonen at det også må legges klare krav og føringer på eier. For at det ikke skal bli en "fredning til forfall" må det legges opp til rimelig rom for drift, ved mulig ny bruk, som sikrer økonomi for en bærekraftig forvaltning innen ønskede rammer, eventuelt gjennom andre finansieringsmodeller. Europa Nostra anser fredningen av Ingierstrand bad som meget viktig i forhold til internasjonale impulser som har påvirket våre omgivelser. En varig forvaltning av anlegget vil dessuten styrke Oslos omdømmebygging med henblikk på byens intensjoner som mulig kulturhovedstad.

Oppgård historielag er meget fornøyd med at det er igangsatt arbeid med fredning av Ingierstrand bad, og påpeker viktigheten av å ta vare på helheten i anlegget. I denne sammenheng hadde historielaget helst sett at sjøflyhavna hadde inngått i fredningsområdet. Historielaget er også opptatt av at fredningsobjektet virkelig blir istandsatt og vedlikeholdt. Hvis dette ikke kan gjennomføres må fredningsbestemmelsene gi rom for praktiske modifikasjoner. Historielaget påpeker at vanddemningen 100 m oppe i Delingsdalen burde inngå i fredningsforslaget. Vannet herfra ble blant annet benyttet til dusjanleggene på Ingierstrand.

Historielaget er engstelig for at fredningsforslaget vil være til hinder for vinterbruk og dermed gi en situasjon som "verner til forfall". De foreslår at det gis tillatelse til innvendig isolering av vegger og innsetting av isolerglass i vindusflater. Historielaget er heller ikke fremmed for muligheten for å oppføre et lavt nybygg mot syd eller et nybygg mot øst. Det viktigste er at Ingierstrand bad bevares og kan driftes på en forsvarlig måte.

DOCOMOMO Norge fremmet et fredningsforslag i 2001, og er nå glade for at det foreligger et reelt fredningsforslag som sammen med riktig forvaltning vil kunne danne et godt utgangspunkt for vern av Ingierstrand bad. I uttalelsen pekes det på at Ingierstrand bad er et

arkitektonisk monument, på høyden med det beste av internasjonal funksjonalistisk arkitektur, og at det står som et monument over samfunnsmessige viktige endringsprosesser i det 20. århundret. Østlandets fjordbad er unike i en internasjonal sammenheng. DOCOMOMO mener at overfor det intakte kulturminnet Ingierstrand bad, har man ikke råd til å la ny bruk definere premisene for vern. Med samme selvfølgelighet som vi verner middelalderens stavkirker må myndighetene kunne verne Ingierstrand bad som et monument som ikke nødvendigvis må være økonomisk lønnsomt. DOCOMOMO er skeptisk til at avgrensningen av fredningsområdet er satt til veien, med fare for å få ny bebyggelse svært nær restauranten. DOCOMOMO ber om at grensen for fredningsområdet endres og innarbeides i fredningsforslaget.

Naturvernforbundet i Oppegård (NiO) støtter fredningsforslaget og mener at det bør være det offentlige ansvar å bevilge midler til istandsetting og bevaring av Ingierstrand bad med bygninger og anlegg. Både nasjonale kulturverdier, friluftsinnteresser og naturverdier tilsier at anlegget fortsatt bør være i offentlig eie. Målet bør være å få tilbake størst mulig grad av opprinnelighet, både anleggsmessig og bruksmessig. NiO mener at nybygg i nærheten og helårsdrift av anlegget vil være i strid med dette målet, og i tillegg ha negativ virkning på viktige naturverdier og miljø i området rundt.

Oslo kommune – eiendoms- og byfornyelsesetaten (EBY) og Byantikvaren

Oslo kommune v/ EBY og Akershus fylkeskommune har koordinert regulerings- og fredningsprosessen med et samtidig varsel om oppstart. Hensikten med Oslo kommunes reguleringsarbeid er å legge til rette for salg av eiendommen.

Byantikvaren anbefaler fredningsforslaget og fremhever anleggets autentisitet og nasjonale verdi som representant for 30-talls funksjonalismen. Kulturminneverdiene må derfor være en grunnleggende premisse ved revitalisering av anlegget.

Byantikvaren anbefaler at viktige deler av uteområdet fredes etter kulturminneloven § 15. Elementer som stier, murer og andre elementer som inngår i den originale planen for badet sikres ikke tilfredsstillende ved fredning etter kulturminneloven § 19 og oppfyller derfor ikke formålet med fredningen som er å sikre bygninger og tilstøtende friluftsområde som et helhetlig funksjonalistisk badeanlegg fra 1930-årene. Byantikvaren råder Akershus fylkeskommune til i samråd med eier å definere bevaringsverdige elementer i uteanlegget og utvide fredning etter kulturminneloven § 15 til å gjelde sammenhengende arealer der disse inngår.

EBY påpeker viktigheten av å legge til rette for universell utforming av utearealene. Videre ser EBY nødvendigheten av at fredningsbestemmelsene åpner for å renovere kjøkken og sanitæranlegg i restaurantbygningen i samsvar med forskriftskrav. Videre må fredningsbestemmelsene åpne for muligheter til å forbedre isolasjon for deler av bygget slik at virksomheten kan drives også utenfor sommersesongen. EBY ønsker tilbakeføring av den fjernede kjørebreen over Ingierstrandveien og ser det som et viktig tiltak i forhold til planlagt nybygg på øvre parkering øst for Ingierstrandveien.

Oslo kommunes reguleringsplanforslag legger opp til en terrengplattning syd for eksisterende restaurantbygning, dette for å utvide serveringssesongen og styrke grunnlaget for fremtidig drift av restauranten. EBY ber om at Akershus fylkeskommune vurderer disse punktene i det videre fredningsforslaget.

Bjørn G. Lunder støtter fredningen av Ingierstrand bad, men mener at myndighetene må gå sammen for å sikre midler til restaurering så badeanlegget ikke blir fredet til forfall. Lunder

foreslår at restaureringsoppgaven kan gis til NTNU i Trondheim som diplomoppgave, der både det arkitektoniske og tekniske kan ivaretas, herunder energiforskning. Bruk av Ingierstrand bad som helse-/kurbad og rehabiliteringssenter har Lunder redegjort for i sin uttalelse til fredningsvarselet. Han foreslår i tillegg at det om nødvendig kan bygges et hus mot syd i samme stil som restauranten.

Oslo kommune - friluftsetaten forvalter i dag Ingierstrand bad med bygninger og uteområde. Etaten støtter fredningsforslaget men er opptatt av at fredningen ikke må være til hinder for en rasjonell drift av området. Friluftsetaten ønsker å delta ved utarbeidelsen av skjøtselsplan for området. Friluftsetaten fremhever spesielt problematikken rundt engangsgriller og avfallsbeholdere for disse. Friluftsetaten vil muligens ønske å utplassere permanente griller. På sikt ønskes også større kapasitet på søppelhåndtering ved utplassering av molukker. Friluftsetaten forutsetter at fredningen ikke vil være en hindring for slike tiltak. Det forutsettes videre at fredningen ikke vil være til hinder for universell utforming av området.

Akershus fylkeskommune - fylkesutvalget har behandlet fredningsforslaget for Ingierstrand bad i møte 26.10.2006.

Fylkesrådmannens innstilling:

Fylkesutvalget slutter seg til fredningsforslaget av Ingierstrand bad, datert 23.06.2006. Fredning av Ingierstrand bad er et viktig tiltak for å sikre et kulturminne av høy nasjonal verdi for ettertiden.

Fylkesutvalget fattet følgende vedtak:

"Fylkesutvalget ber Oppegård kommune om å regulere Ingierstrand bad til spesialområde bevaring. Det forutsettes at badeanlegget holdes ved like".

Kommunestyrets behandling

Oppegård kommune behandlet fredningsforslaget i møte 14.02.07, jf. kulturminneloven § 22 nr. 3.

Kommunestyrets vedtak:

" 1. Kommunestyret i Oppegård ber fylkesrådmannen utsette sluttbehandlingen av fredningssaken for Ingierstrand bad inntil Oslo kommunes innsendte forslag til reguleringsplan for samme område er klar for sluttbehandling. En utsettelse vil gjøre det mulig å se fredningsforslaget og reguleringsforslaget i sammenheng. Grundig avveining mellom verne- og utviklingsinteresser er nødvendig for å skape grunnlag for lønnsom drift og stedstilpasset utvikling i området.

2. Kommunestyret er innstilt på et samarbeid med vernemyndighetene for å få til en positiv utvikling av området. Kommunen ber om å få fremme en supplerende høringsuttalelse når forslaget til reguleringsplan blir behandlet."

Fylkeskommunens vurdering av høringsuttalelsene

Samtlige innkomne høringsuttalelser støtter opp om fredningsforslaget, men går også til dels utover rammen for hva som er foreslått fredet. En eventuell utvidelse av fredningsområdet må varsles og høres på nytt. I reguleringsplanen for området vil det være mulig å ta hensyn til forhold utenfor fredningsområdet. Reguleringsplanen for området vil avklare forutsetningene for et nybygg på den andre siden av veien.

Fylkesrådmannen er enig med Byantikvaren i Oslo og ICOMOS Norge i at uteområdet bør være en del av fredningen etter kulturminneloven § 15 for å understreke viktigheten av å ta vare på elementene i uteområdet og badeanlegget som en helhet. En oppdeling av uteområdet i fredning etter hhv. kulturminneloven §§ 15 og 19 synes for fylkesrådmannen å bli unødig kompliserende for den videre forvaltning og drift av anlegget som helhet. Fylkesrådmannen finner det derfor mest naturlig at hele fredningsområdet fredes etter kulturminneloven § 15.

Fredningsbestemmelsene er utarbeidet med formål å ta vare på helheten i badeanlegget, og beskriver i realiteten en fredning av området etter kulturminneloven § 15. Det bør derfor være mulig å endre fredningsparagrafen for uteområdet fra kulturminneloven § 19 til § 15 uten å foreta en ny varsling og høringsrunde, i og med at forslaget til bestemmelser ikke endres.

I EBYs merknader påpekes at fredningsbestemmelsene ikke åpner for renovering av kjøkken og sanitæranlegg. Fylkeskommunen viser til forslaget til fredning under kapitlet "*Følger av fredningen*" hvor det presiseres at kulturminneloven § 15a tredje ledd åpner for at det i særlige tilfeller kan dispenseres fra fredningsbestemmelsene for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet. For å kunne utføre nødvendig renovering av kjøkken og sanitæranlegg, samt å isolere deler av restaurantbygningen må det søkes om dispensasjon fra fredningsbestemmelsene. Når det gjelder mulighetene for vinterbruk ønsker fylkesrådmannen ikke at det i utgangspunktet kan gis tillatelse til utskiftninger av originale bygningselementer mm. I henhold til kulturminneloven er det mulig å dispensere fra fredningsbestemmelsene dersom eventuelle tiltak for å sikre vinterdrift ikke medfører vesentlige endringer av kulturminnet. Fylkesrådmannen mener at fredningsforslaget ikke vil være til hinder for rasjonell drift så lenge denne ikke fører til vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet. Når det gjelder enkelttiltak som bygging av platting, utplassering av permanente grillplasser, molukker, universell utforming samt tilbakeføring av gangbro vil dette kreve dispensasjon fra fredningsbestemmelsene.

Fylkesrådmannen ser gjerne at restaureringen av Ingierstrand bad gjennomføres som et offentlig "spleiselag" til beste for allmennhetens bruk av stedet. For at det skal skje må politikere på nasjonalt nivå fatte interesse for saken. Å utfordre universitetsmiljøet i Trondheim for å løse restaureringstekniske problemstillinger er en interessant tanke, som i så fall må gjøres i nært samarbeide med eier og kulturminnemyndighet.

Kommunestyrets ønske om å utsette sluttbehandlingen av fredningssaken er ikke tatt til følge. Fylkesrådmannen mener det er av største betydning at fredningssaken får en rask behandling frem til fredningsvedtak, nettopp fordi det nå skal igangsettes oppussing av anlegget. Til dette arbeidet har byrådet i Oslo bevilget ca. 15 mill. kroner over en toårsperiode.

Oslo kommune, Oppegård kommune og Akershus fylkeskommune har langt på vei hatt en felles prosess om fredning og regulering av Ingierstrand bad. Da det på et tidspunkt oppsto forsinkelser i reguleringsplanens fremdrift, valgte fylkesrådmannen å sende fredningsforslaget på offentlig høring. Slik fylkesrådmannen ser det vil den videre fredningsprosessen ikke være avhengig av reguleringsaken.

Fylkesrådmannen oversender endelig fredningsforslag som grunnlag for Riksantikvarens videre behandling og vedtak om fredning. Det blir opp til Riksantikvaren å vurdere om

vedtaket i Oppegård kommune skal tas til følge og gi oppsettende virkning i påvente av reguleringsaken.

Riksantikvarens vurdering

Riksantikvaren støtter fylkeskommunens vurdering av høringsuttalelsene og konklusjonen om at endringen av fredningshjemmelen for anleggets uteområde fra kulturminneloven § 19 til § 15 ikke nødvendiggjør en ny høring. Riksantikvaren finner ikke grunn til å utsette fredningsvedtaket til reguleringen av området er ferdigstilt, slik Oppegård kommune ber om, men har latt fredningen vente til vesentlige spørsmål hva gjelder forhold ved istandsettingen ble avklart.

Vi ser klart at avgrensingen av fredningsområdet mot veien, nært opp mot restaurantbygningen, ikke er uten problemer. På den ene side er det ønskelig å opprettholde restaurantbygningens profil som et solitært element i landskapet. På den annen side tilsier erfaringen at sommerdriften på stedet ikke er tilstrekkelig til å opprettholde kontroll av området, med utstrakt hærverk og påfølgende forfall av kulturminnet som følge. Riksantikvaren ser at å åpne for en viss utbygging i Ingierstrand bads nærområde, vil kunne gi en naturlig sosial kontroll og oppfølging av det fredete anlegget.

For at opplevelsesverdien knyttet til anlegget fortsatt skal være sterk, ser Riksantikvaren den aktuelle avgrensningen av fredningsområdet som eneste hensiktsmessige løsning. Samtidig er det særdeles viktig at den kommende reguleringsplanen representerer en forlengelse av fredningsvedtakets intensjon ved at evt. nybygg i Ingierstrand bads nærområde underordner seg det fredete anlegget i uttrykk og dimensjoner.

Det er vesentlig at kulturminneforvaltningen bidrar aktivt både ved ferdigstillelsen av reguleringsarbeidet og ved utarbeidelse av byggetegninger for nabotomtene til Ingierstrand bad. Et evt. nybygg i det fredete anleggets nærområde må gis en form som supplerer snarere enn å utfordre de kvalitetene det fredete anlegget representerer.

Opplysning om klageadgang og tinglysing

Riksantikvarens vedtak om fredning kan påklages til Miljøverndepartementet innen tre uker fra mottakelsen av dette brev, jf. forvaltningsloven §§ 28 og 29. En eventuell klage stiles til Miljøverndepartementet, men sendes Riksantikvaren. Fredningsvedtaket vil bli tinglyst av Riksantikvaren i samsvar med kulturminneloven § 22 nr. 5

Vennlig hilsen

Jørn Holme

Dagfinn Claudius